

Lokal pakke

5 milliarder mer til skole, omsorg og klima

SVs prioriteringer for kommunene i vårt alternative statsbudsjett 2015

Kommunene har ansvar for grunnmuren i skole, velferd og demokrati. Et moderne samfunn skal gi god kvalitet på skoler og omsorg, sikre barnehageplass og godt barnevern, gi gode kulturtilbud, ta sitt klima- og miljøansvar og være en god samarbeidspartner og tilrettelegger for næringslivet. Skal kommunesektoren klare alle oppgavene sine godt, er god økonomi viktigere enn størrelsen. Derfor mener SV kommunesektoren må få en større andel av totaløkonomien og pengene må fordeles rettferdig over hele landet.

I SVs alternative budsjett har vi prioritert en kraftig økning i kommuneøkonomien og totalt styrkes kommunesektoren med om lag 5 mrd kroner mer enn regjeringens forslag. SV vil øke kommunenes frie inntekter med over 3,7 mrd kroner utover regjeringens forslag. I tillegg kommer øremerkede midler til kommunenes arbeid med rus og psykiatri, økning og øremerking av midler til helsestasjons- og skolehelsetjenesten og til aktivitetsstøtte til barnefamilier. SV øker de frie inntektene til fylkeskommunene med om lag 0,5 mrd kroner.

Dette er et verdivalg der fellesskapet, barnehage, skole og helse- og omsorgstjenester settes foran skattelette til de mest velstående. Den store forskjellen mellom partiene handler om hvor høyt man vil prioritere velferd. SV setter verdien av en god skole, kamp mot fattigdom og god omsorg høyest. Det er ikke skoleeleven, hjelpepleieren eller bestemor som er for dyr. Det som mangler er vilje og evne til å prioritere det som er viktigst.

SV vil sikre gode og moderne offentlige fellesløsninger. Kommunene er avgjørende viktig for å sikre at folk kan bo og drive næringsvirksomhet der de selv ønsker.

Dagens regjering fører Norge i feil retning. Velstanden til dem som har mest, øker. Samtidig vil barns barnehagetilbud, barns skoletilbud og eldreomsorgen bli svekket i mange kommuner fordi regjeringens forslag i sum er for lite til å ha god kvalitet og tilstrekkelig omfang i velferden i mange kommuner. Regjeringen forutsetter at flere nye oppgaver skal løses innenfor foreslått ramme, noe som i mange kommuner ikke er mulig.

Veksttilskudd

Noen kommuner vokser raskt og har store utgifter til å holde tritt med det. Men det er ikke rimelig at kommuner som har folketallsnedgang og sliter med arbeidsplasser, skal betale den regninga slik regjeringen foreslår. SV foreslår derfor at veksttilskuddet finansieres som en egen økning til de kommunene det gjelder uten at det trekkes av

ramma for alle kommunene.

Inntekts- og utgiftsutjevning

SV mener at inntekter og utgifter må utjevnes sterkere mellom rike og fattige kommuner, akkurat som mellom mennesker. Dette må til for å sikre likeverdige tilbud over hele landet. SV er sterkt uenig med Regjeringen i dreiningen mot mindre utjamning, svekkelse av distriktsprofilen og det store presset som nå legges på å få slått kommuner sammen.

Endringer i sone for differensiert arbeidsgiveravgift

31 ny kommuner er kommet inn i ordningen, Flere av kommunene har blitt trukket både i inntektsramma og gjennom skjønnsmidler i regjeringens forslag og det betyr at de har fått mindre enn før de kom inn i ordningen. Det er urimelig. Kommunene skal jo ikke tape på å være i sone for redusert arbeidsgiveravgift. SV legger inn 30 millioner til økt kompensasjon nå og foreslår at Regjeringen må lage et system som sikrer at kommuner ikke taper på å komme inn i sone for redusert arbeidsgiveravgift.

Kommunesammenslåing og oppgaveendring

Regjeringen og samarbeidspartiene, Krf og Venstre, er mer opptatt av å tegne nye kommunekart enn av å sikre økonomien og kvaliteten i velferd, omsorg og skole. SV støtter frivillig kommunesammenslåing og kan ikke se at regjeringens planer og prosess rundt kommunereform er noe godt utgangspunkt for mer demokrati og bedre velferd.

Regjeringen foreslår statliggjøring den kommunale skatteinnkrevningen. Det er SV sterkt uenig i. Hvis målet med reformer er mer oppgaver til kommunene er det ikke troverdig å starte med å statliggjøre en oppgave som løses godt på kommunalt nivå. Norges kemner- og kommuneøkonomforbund dokumenterer at skatteinnkrevningen i Norge er i verdenstoppen, at de kommunale kemnerne er mer effektive enn de statlige, at lokalkunnskap og nærhet er vesentlig for gode løsninger også for innbyggerne. De peker også på at lokale kemnere fanger opp avvik i skatteinnngang raskere og at dette er meget viktig for kommunenes økonomistyring.

Tillitsreform

Sv mener offentlige oppgaver løses best når de ansatte har tid og mulighet til å bruke sitt faglige skjønn i arbeidet sitt. Mange ansatte opplever i dag at deres faglige handlingsrom begrenses av byråkratiske krav eller markedsprinsipper som griper inn i deres arbeidshverdag. Tiden den ansatte bruker i møtet med eleven, pasienten eller andre innbyggere blir spist opp av andre og mindre viktige oppgaver – enten det er i skolen, i barnehagen, i helsevesenet, i politiet eller i Nav. Tiden er inne for en tillitsreform, der de ansattes faglige handlingsrom styrkes på bekostning av markedsprinsipper og byråkratisk kontroll. SV sier nei til privatisering av offentlige tjenester, og vil redusere antall mål og rapporter i det offentlige. Grunnbemanningen i det offentlige må styrkes, slik at de ansatte får bedre tid til sine kjerneoppgaver. God

kommuneøkonomi er avgjørende for å nå dette målet.

Omstilling og privatisering

Det er behov for omstillingsarbeid for å gi innbyggerne best mulig velferd og de ansatte et godt arbeidsmiljø med mindre sykefravær og utstøting. Utviklingsarbeidet må skje i nært samarbeid med de ansatte og deres organisasjoner. Omsorgs- og opplæringsoppgaver er ikke en vare som kan settes ut på anbud, på linje med kjøp av inventar. Arbeidstakernes lønns-, arbeids- og pensjonsvilkår må ikke svekkes som følge av konkurranseutsetting av offentlige tjenester eller samarbeid med frivillig sektor.

SV mener ideelle organisasjoner er et nyttig supplement til det offentlige tilbudet. Mange ideelle aktører har lang erfaring, høy kompetanse og stort engasjement, og kan både bidra med nye løsninger og være en pådriver for utvikling i det offentlige tilbudet. Sosiale entreprenører kan bringe med seg erfaringer og perspektiver som vil supplere og fornye det offentlige tilbudet.

Regjeringen fører en politikk hvor omstilling og effektivitet forveksles med privatisering, og hvor målet er å legge til rette for at omsorg skal bli satt ut på anbud. SV mener dette er feil bruk av fellesskapets midler. Det vil ikke sikre kvaliteten på velferd og omsorg, og heller ikke sikre at pleietrengende faktisk får den hjelpen som de trenger av kommunene eller at fellesskolen blir så god at ingen føler behov for å velge seg vekk fra den.

SV går mot Regjeringens forslag om nøytral momskompensasjon fordi det kun er et tiltak for å legge til rette for mer privatisering av kommunale oppgaver.

Kommersialisering og privatisering kan medføre hemmelighold og at viktige kvalitetsindikatorer ikke er offentlig tilgjengelig med begrunnelse i bedriftshemmeligheter. Private institusjoner har i dag ikke krav om å følge forvaltningsloven, offentleglova og arkivloven på samme måten som offentlige institusjoner. Derfor kan private institusjoner unnlate å delta i kommunale eller statlige satsninger og felles brukerundersøkelser. SV krever mer åpenhet rundt mangfoldet av metoder, innovasjon og nyskapning. Det vil kunne bidra til videreutvikling av tjenestetilbudet, mens manglende åpenhet og manglende ansvar på like vilkår med det offentlige, kan påvirke rettssikkerheten for innbyggere som bruker tjenestene hos private. SV fremmer derfor forslag om at Regjeringen må legge fram nødvendige lovforslag som, uavhengig av kommunal eller ikke-kommunal drift, sikrer full åpenhet rundt sentrale kvalitetsindikatorer, herunder bemanningssituasjonen, ved tjenester kommunene har ansvaret for, samt at sentrale deler av lovverk som gjelder det offentlige også gjøres gjeldende for private institusjoner.»

Arbeidsgiverpolitikk

God kommuneøkonomi er en viktig forutsetning for å tiltrekke seg og beholde gode arbeidstakere. Behovet for arbeidskraft for å løse velferdsoppgaver i åra framover vil øke sterkt, og konkurransen om arbeidskraften øker. Kravene til arbeidsgivere vil øke både

når det gjelder å legge til rette for et godt og interessant arbeidsliv, og til å kunne følge opp ansatte med videre- og etterutdanning. Det er nødvendig å ha tilstrekkelig bemanning slik at det ikke oppstår helse- og belastningsskader.

Styrking av kommunesektorens inntekter vil øke sysselsettingen samtidig som det vil øke arbeidstilbudet. Mange jobber i offentlig sektor anses blant annet å være attraktive for kvinner, og gjør at de melder seg på arbeidsmarkedet. Økt sysselsetting gir økt verdiskaping. Kommunesektoren har et stort ansvar for å rekruttere og beholde seniorer og mennesker med funksjonsnedsettelse. Videre er det nødvendig at kommunesektoren tar et større ansvar når det gjelder å være lærebedrift i yrkesopplæringene og treningsarena for arbeidsledige med behov for arbeidstrening. (se ellers under tillitsreform)

SV mener det må lages bemanningsnormer i barnehage, skole og omsorgstjenesten som sikrer nok kvalifiserte ansatte til å gjøre de viktige jobbene. I budsjettet foreslår vi blant annet en ressursnorm for lærertetthet i skolen.

SV vil også be om at KS, arbeidstakerorganisasjonene inviteres av Regjeringa til å utforme, gjennomføre og finansiere en kompetanse reform for kommunesektoren.

Skole

Heldagsskolen er framtidens viktigste reform for læring, sosial utjevning og folkehelse. SV vil styrke den offentlige fellesskolen. Da kan alle barn lære mer, utvikle alle sine evner og få et positivt syn på seg selv og sin framtid, og oppleve at de er trygge på at læreren har tid til dem. Læreren er nøkkelen til god læring, og da må eleven og læreren få mer tid sammen. For å styrke lærer-elev-relasjonen, foreslår SV en ressursnorm for lærertetthet som sikrer maksimalt 15 elever per lærer på 1.-4. trinn, og maksimalt 20 elever per lærer på 5.-10. trinn. Samtidig foreslår SV flere tiltak som vil styrke skoledagen, og samtidig bidra til forebygging og bedre folkehelse: Et løft for skolehelsetjenesten, frukt og grønt til alle elever og et brødmåltid for de aller minste, fysisk aktivitet hver dag og gjeninnføring av den gratis kulturskoletimen.

I SVs alternative budsjett beskrives SVs heldagsskolereform. Når en ressursnorm er på plass, bør neste skritt være å legge deler av dagens SFO-tilbud inn i skoledagen, slik at dagen blir et heldagstilbud på om lag seks timer. Da vil de minste elevene kunne gjøre hoveddelen av øvingsarbeidet på skolen med en lærer til stede.

SV foreslår et stort løft for skolehelsetjenesten på 395 millioner kroner.

Da SV var i Regjering økte vil midler til skolehelsetjenesten og helsestasjonene, men de ble ikke øremerket, med den effekt at mye av midlene ble brukt til andre tjenester. Sykepleierforbundets undersøkelser viser at mange kommuner bruker pengene på alt annet enn skolehelsetjenesten når pengene ikke øremerkes. Det er ikke ansvarlig å overse disse erfaringene og denne kunnskapen. Mange unge sliter med mobbing, med helsa og alt for mange utsettes for vold og seksuelle overgrep. De trenger tilgjengelig hjelpeapparat og noen de tør snakke med. Skolehelsetjenesten og helsesøster kan få barna i tale.

Det haster med å gi barn og unge i alle kommuner tilgjengelig skolehelsetjeneste og at det ikke går lang tid mellom hver gang helsesøster kan treffes. Derfor må vi sikre nok penger og at pengene går dit de skal, og ikke fristille regjeringen ved å legge hele ansvaret på kommunene for eventuell manglende medfinansiering fra statens side. Derfor foreslår SV at økte midlene til skolehelsetjenesten og helsestasjonene, og til styrking av kommunale tjenester til rusavhengige og personer med psykiske lidelser, må øremerkes.

På fylkeskommunenes budsjett foreslår SV en styrking på 100 millioner kroner til å oppfylle elevenes behov for å få lærlingeplass.

Barnehage

Barnehagen er den beste arenaen for lek og læring for de minste barna. SV gjeninnfører makspris i barnehage så barnehagen blir billigere for alle, innfører to barnehageopptak, penger til å bygge flere barnehageplasser og et kompetanseløft for pedagogiske ledere på dispensasjon med 177 millioner kroner.

SV foreslår at alle barn i barnehagealder som bor på asylmottak skal få rett til å gå i barnehage. Regjeringen foreslår å kutte pengene kommunene i dag får for å gi barnehagetilbud til 4- og 5- åringene på asylmottak. Barn på asylmottak lever i en unormal bosituasjon, med få muligheter for aktivitet og lek, og de preges av usikkerheten som foreldrene deres lever under. Å bo lenge på i asylmottak gjør barna utsatt for store belastninger på grunn av midlertidigheten, unaturlig og krevende boforhold, usikkerheten knyttet til oppholdsstatus, dårlig økonomi og mangelen på normalt liv og materielle ressurser. Et barnehagetilbud betyr derfor sårt tiltrengt stabilitet og positiv stimuli fra andre barn og trygge voksne. Det er helt avgjørende faktorer for barns utvikling, både når det gjelder språkutvikling og psykisk helse. Barnehage har av alle partier blitt trukket fram som et viktig integreringstiltak, blant annet som følge av språkopplæring. Flere av barna som med regjeringens forslag mister muligheten til å gå i barnehage, er barn som har fått opphold og som skal leve livet sitt i Norge og starte på norsk skole. I vårt forslag til budsjett bevilger vi 145 millioner kroner slik at kommunene kan gi barnehageplass til alle barn på mottak.

SV foreslår også å utvide prosjektet med gratis halvdagsplass i barnehage med 40 millioner ekstra og 20 millioner ekstra til utvidelse av gratis deltids plass i SFO. Det er avgjørende viktig å gå i barnehage for å lære norsk før en begynner på skolen. Tidlig språkopplæring i barnehage er bra for integrering, både for barna og foreldrene, og det gjør det lettere for flere kvinner med minoritetsbakgrunn å få tid og mulighet til å kvalifisere seg i arbeidslivet. Undersøkelser viser at barn med minoritetsbakgrunn profiterer stort på å gå i barnehage og at sammenlignet med barn med majoritetsbakgrunn går færre minoritetsbarn i barnehage og SFO. Sluttrapporten fra SSB og Fafo om gratis kjernetid (publisert 18.11.2014) viser at tilbudet om gratis kjernetid har effekt på skolerresultatene til barn med innvandrerbakgrunn. Effekten er sterkere for jenter enn for gutter, samt sterkere for barn av mødre som ikke er i jobb.

Klima

I Stortingets klimaforlik fra 2012 slås det fast at kommunene kan spille en viktig rolle for å redusere klimagassutslippene. På sektor etter sektor unnlater Regjeringen å følge dette opp. Uvær og store flom- og skredskader viser at det også er et enormt behov for klimatilpassinger i kommunene. Til tross for dette inneholder ikke Regjeringen budsjett en egen satsing på dette.

SV foreslår at det opprettes en finansieringsordning for lokale klimatiltak som skal støtte kommuner og fylkeskommuner i å gjennomføre prosesser for klimavennlig omstilling på til sammen 350 millioner kroner. I tillegg foreslår vi 200 millioner kroner i økning på rassikring av veger (over samferdselsbudsjettet) og 190 millioner kroner til økt ras og skredsikring via NVE. (over energi og miljøbudsjettet)

SV foreslår økning i fylkeskommunenes ramme med 240 millioner kroner til mer kollektivtrafikk, styrking av Kollektivtrafikk i Distriktene-ordningen og styrking av kollektivtrafikk i bymiljøpakkene med 1 mrd. kroner. Økt kollektivtrafikk er god klimapolitikk.

Fattigdom

SV mener kommunene må ta et mer aktivt ansvar for å sikre barn i fattige familier muligheter til å delta i fritid, idrett og kulturaktiviteter. Derfor setter vi av 100 millioner øremerkede kroner til aktivitetsstøtte til barn- og unge som må leve av sosialhjelp i lengre tid i 2015. SV foreslår også fjerne kommunenes mulighet til å avkorte sosialhjelpen slik at de fattigste familiene som må ha sosialhjelp, i realiteten ikke får verdien av barnetrygd i det hele tatt. Regjeringen egne beregninger viser at man på denne måten tar 310 millioner kroner fra de fattigste barnefamiliene.

I tillegg foreslår vi i SVs alternative budsjett en lang rekke forslag med bla. gratis tannhelse for mennesker på sosialhjelp, økt barnetrygd, ingen kutt i barnetillegg og overgangsstønad, økt bostøtte og mer penger til aktiv oppfølging og kvalifisering av arbeidsløse og sosialt ekskluderte.

Helse

SV vil ruste opp eldreomsorgen. Folk skal ha trygge tjenester, både hjemme og i sykehjem. Da må grunnbemanningen i eldreomsorgen økes og stoppeklokkene avskaffes. Det må legges til rette for en tillitsreform der ansatte og eldre selv får utforme best mulig tjenester, sammen. I SVs alternative budsjett foreslås et kvalitets- og tillitsløft i eldreomsorgen på 290 millioner kroner. SV ønsker å innføre et prøveprosjekt for eldre med de største hjelpebehovene, med et «klippekort» på en halvtime ekstra hjemmepleie i uka. Halvtimen kan spares opp til maksimalt tre timer. Etter at de innførte dette i København, har de fått fantastisk respons fra de eldre.

SV foreslår også å kompensere kommunene med 220 millioner for ressurskrevende tjenester som følge av regjeringens underfinansiering.

I tillegg kommer styrking og øremerking av midler til helsestasjon- og skolehelsetjenesten, og til kommunale tjenester til rusavhengige og personer med psykiske lidelser. Satsingene på sunn mat og mer fysisk aktivitet i skolene er også et viktig folkehelseiltak. SV foreslår gratis tannhelse til mennesker med behov for sosialhjelp og tannsjekk for eldre på 348 millioner kroner over helsebudsjettet.

Barnevern

Alle barn har rett til en trygg og meningsfull oppvekst. En god barndom varer i generasjoner. Barnevernet tar vare på de mest sårbare og utsatte barna våre. Alle barn som lever i en vanskelig situasjon skal få den hjelpen og støtten de har rett på. Det trengs flere stillinger i barnevernet så barn og familier kan få raskere og riktigere hjelp.

SV følger opp barnevernsløftet vi startet i regjering med 300 millioner øremerkede kroner til det kommunale barnevernet og 12 millioner til å få raskere saksbehandling i fylkesnemndene.

De som jobber i barnevernet og ved institusjoner skal føle seg trygge på jobb. Derfor gir vi penger til tiltak for å styrke sikkerheten i barnevernet.

Kultur

En aktiv offentlig kulturpolitikk er nødvendig for at det skal eksistere et bredt kunst- og kulturliv i Norge. Offentlig kulturpolitikk handler om å sikre mangfold.

Kulturpolitikken er avgjørende for et levende, offentlig og kritisk ordskifte. Derfor viderefører SV Kulturloftet og bevilger en prosent av budsjettet til kultur i sitt alternative budsjett.

Bibliotekene er blodårene i det kulturelle systemet fordi de gjør kunnskap, kultur, litteratur og verdier tilgjengelig til alle grupper i samfunnet uavhengig av sosiale, økonomiske og geografiske skillelinjer. Derfor foreslår SV 200 millioner mer til bibliotekene i 2015 som en del av et flerårig biblioteksløft.

SV gjeninnfører og øker satsing på Den kulturelle spaserstokken over kulturbudsjettet.

Fylkeskommunenes ansvarsområder og endringer i inntektssystemet for fylkeskommunene

Fylkeskommunene har et meget viktig ansvar for videregående opplæring, kollektivtrafikk og veger, næringsutvikling og kultur. SV styrker derfor fylkeskommunenes fri inntekter med 500 millioner kroner. Det legges inn med 100 millioner til klimatiltak, 240 millioner ekstra til økt kollektivtrafikk, 50 millioner til kompensasjon for ny kostnadsnøkkel og 100 millioner til å sikre at flere elever på yrkesfag får lærlingekontrakt og kan fullføre opplæringen.

SV støtter ikke omlegging av inntektssystemet for fylkeskommunene nå og ber regjeringen legge til grunn at inntektssystemet for fylkeskommunene forblir uendret i

2015 og at regjeringen må legge til rette for en god prosess, med høring og konsultasjoner med fylkeskommunene, før forslag til endringer i inntektssystemet fremmes i kommuneproposisjonen for 2016.

Subsidiært har SV støttet en lengre og mer omfattende overgangsordning.

Skattesvikt i 2014

For 2014 meldes det om sviktende skatteinntekter på flere milliarder kroner. Regjeringen har ikke tenkt å gjøre noe med dette. For å hindre store kutt i skole, barnehage og eldreomsorg, vil SV kompensere dette i nysalderinga for budsjettet i 2014.